

POSTANOWIENIE

Dnia 14 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z wniosku H. P. i L. K.
przy uczestnictwie M. S.
o ustanowienie służebności drogi koniecznej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 14 sierpnia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 6 czerwca 2019 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od M.S. na rzecz L. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 6 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację uczestnika M. S. od postanowienia Sądu Rejonowego w M. z 9 października 2018 r., w sprawie z wniosku H. P. i L. K. o ustanowienie służebności drogi koniecznej, oddalił zażalenie wnioskodawców na rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zawarte w tym postanowieniu oraz orzekł o kosztach postępowania przed Sądem drugiej instancji.

2. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiódł uczestnik, wskazując na naruszenie art. 145 § 2 i 3 k.c., art. 328 § 2 w zw. z art. 510 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

4. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie,

nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

5. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Wskazał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne zawarte w pytaniach:

- czy tworzenie na danym obszarze nowych szlaków drożnych, przy występowaniu na tym samym terenie innych istniejących już szlaków, przez które za zgodą właścicieli był i jest realizowany dostęp nieruchomości władnącej do drogi publicznej nie narusza przesłanek ustanowienia służebności drogi koniecznej zawartych w art. 145 § 2 i 3 k.c., w postaci potrzeb nieruchomości władnącej, najmniejszego obciążenia gruntów, przez które droga ma prowadzić, oraz interesu społeczno-gospodarczego;

- czy w sytuacji, gdy sąd doszedł do przekonania, że korzystanie ze szlaku urządzonego i istniejącego na gruncie, wymagającego jedynie częściowych nakładów, wiązałoby się ze zdecydowanie mniejszym obciążeniem gruntów aniżeli korzystanie ze szlaku prowadzącego po gruntach rolnych, nieistniejącego na gruncie i wymagającego urządzenia od podstaw, to czy dla wyboru drogi koniecznej rozstrzygającą przesłanką byłaby przesłanka najmniejszego obciążenia gruntów czy przesłanka wysokości nakładów na urządzenie szlaku.

Skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna, z uwagi na oczywiste naruszenie art. 145 § 1, 2 i 3 k.c.

6. Wskazać przede wszystkim trzeba, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów budzi poważne zastrzeżenia. Jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość stwierdzenia oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające

przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. co do zasady wzajemnie się wykluczają, skoro odwołują się do interesu publicznego (pkt 1) i do interesu prywatnego skarżącego (pkt 4). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

7. Przedstawienie we wniosku przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 K.p.c. obliguje skarżącego do sformułowania zagadnienia prawnego oraz przedstawienia odrębnej, pogłębionej argumentacji prawnej, wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002/1/11; postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002/12/151; postanowienie Sądu Najwyższego). Wymaga to przytoczenia argumentów wskazujących na rozbieżne oceny prawne lub możliwość takich ocen w kontekście przepisów prawnych, w związku z którymi zagadnienie zostało sformułowane. Zagadnienie prawne powinno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, natomiast nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia.

8. Skarżący nie sprostął powyższym wymaganiom. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że w świetle art. 145 k.c. do sądu należy - przy uwzględnieniu wskazanych w tym przepisie przesłanek - ocena zasadności żądania ustanowienia służebności drogi koniecznej, jak również wybór któregoś z możliwych wariantów jej przebiegu. W ramach rozważania wyboru jednego z możliwych przebiegów drogi koniecznej należy brać pod uwagę jak najmniejsze obciążenie nieruchomości obciążonej i obciążenie nieruchomości, których sprzedaż lub inna czynność prawna doprowadziła do konieczności ustanowienia drogi. W każdym przypadku wymagana jest ocena okoliczności konkretnej sprawy, które mogą wskazywać na potrzebę odstępstwa od ustalonych zasad (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 14 maja 2014 r., III CZP 14/14, OSNC 2015/1/8; postanowienie Sądu Najwyższego z 11 marca 1970 r., III CRN 36/70, OSNC

1970/11/207; postanowienie Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2014 r., IV CSK 450/13, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2014 r., III CZP 74/14, OSNC 2015/7-8/85; postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2015 r., III CSK 147/14, OSNC 2016/1/12; postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2019 r., IV CSK 501/18, niepubl.).

Przedstawione przez skarżącego problemy nie mają więc waloru uniwersalnych, abstrakcyjnych zagadnień prawnych, skoro, jak wskazano wyżej, ocena zastosowania kryteriów z art. 145 § 2 i 3 k.c. zależy od okoliczności konkretnej rozpoznawanej sprawy. Nie sposób więc w oderwaniu od nich odpowiedzieć na wątpliwości wyrażone w skardze kasacyjnej.

9. Oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z samej jej treści wynika w sposób jednoznaczny, że wskazane w skardze podstawy zasługują na uwzględnienie. Oznacza to, że z argumentów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, bez konieczności dokonywania pogłębionej analizy prawnej, wynika jaskrawa sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania obowiązującymi w demokratycznym państwie prawa. O ile bowiem do uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawy są usprawiedliwione, o tyle do przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędna jest jej oczywista zasadność w wyżej przedstawionym rozumieniu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się również, że dla stwierdzenia, że w sprawie wystąpiła przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. skarżący powinien wskazać konkretne, naruszone przez sąd przepisy, a także powinien przytoczyć odpowiednie argumenty wyjaśniające, dlaczego te przepisy zostały, jego zdaniem, w tak ewidentny sposób naruszone (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 września 2013 r., III SK 4/13, niepubl.).

Skarżący nie przedstawił dostatecznych argumentów świadczących o występowaniu w sprawie tak rozumianej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Sąd drugiej instancji, dzieląc rozważania dokonane przez Sąd Rejonowy, analizował przeprowadzenie drogi koniecznej kilkoma szlakami. Z uwagi na wykluczenie części z nich pod względem zachowania parametrów technicznych,

rozważał szlak wskazany przez wnioskodawców oraz szlak alternatywny, oznaczony w opinii biegłego A. M. numerem 4. Podał, że przedmiotowa służebność mogła być poprowadzona dwoma szlakami, które zapewniały dostęp do drogi publicznej oraz za każdym z nich można znaleźć argumenty je popierające, jak i te wykluczające. Ostatecznie dokonał wyboru szlaku służebnego według pierwszego z wskazanych wariantów. Skarżący nie zgadza się z tą oceną i prezentuje własną propozycję rozstrzygnięcia. Nie jest to jednak wystarczające dla przyjęcia, że wykazał kwalifikowane, widoczne bez potrzeby głębszej analizy i prowadzące do wydania oczywiście wadliwego orzeczenia, naruszenie wskazanych w skardze przepisów.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

10. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 5 pkt 3 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

jw